

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:		Pretiuu insertiuniloru:		Corespondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte	3 fl., pana la 200 cuvinte	
„ „ „ „ 1/2 anu . . .	2 „ 50 „	4 fl. si mai sus	5 fl. v. a.	
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . .	7 „ — „			
„ „ „ „ 1/2 „	3 „ 50 „			

Nr. 76. fond.

Circulariu

catra toti protopresbiterii si administratorii protopresbitorali din Eparchi'a Aradului.

Ajutand u-ne Dumnedieu, se vedemu fondulu nostru preotiescu infiintiatu; venimu prin acést'a, in sensulu §-loru 10, 11. si 14 din Statute a convocá adunarea generala a fondului pe **Sambata dupa santele Pasci** in 22 Aprile la 8 óre deminéti'a in sal'a Consistoriului din Aradu, pentru pertractarea agendelu prescrise in §-lu 18 alu Statuteloru, invitandu la participare pre toti pt. membri ai numitei adunari generali.

De cumva preotimea din vre-unu protopresbiteratu n'ar avé reprezentantele seu alesu si pentru anulu acést'a, acea preotime sè se intrunésca in conferintia pentru alegerea acelu reprezentante.

Ar fi de doritu, ca alegerea de acuma sè se faca numai pentru anulu curinte, ér apoi alegerile viitorie sè se faca pe câte 3 ani, pentru ca se coincide cu alegerile dela sínódele nóstre eparchiali, ca astfeliu totdeun'a candu sè va intruni preotimea pentru alegerea unui deputatu sinodalu, se aléga si câte unu reprezentante pentru adunarea generala a fondului preotiescu.

Aradu, 20 martiu 1878.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopu.

Nro. 666. pres.

Circulariu

catra tóte oficiale protopresbitorali, si parochiali din dieces'a Aradului.

Este de comunu cunoscutu, cà desi legile patriei prescriu, ca bisericile si scólele nostre, la ocasiunea segregariloru urbariali, si a comasariloru, se primésca ore care competintie din pamenturile comune, dupa numerulu preotiloru si alu invetiatoriloru, cum

si dupa estensiunea pamenturiloru din comun'a in care se intempla segregarea ori comasarea; totusi aceste competintie numai acolo se estindu la locuri bune, roditóre, si in mesura deplina, unde biseric'a si scól'a nóstra suntu reprezentate prin barbati demni si capaci de a aperá interesele nóstre, ér acolo unde biseric'a si scól'a nu au operatori priceputi, competintiele loru, ori nu se asemna in mesura deplina, ori acelea se asemna la locuri mai rele, si mai pucinu roditóre.

Dupa esperiintiele nóstre de pana acuma, auctoritatele civile insarcinate cu pertractarea, si efectuarea segregariloru urbariali, si ale comasatiuniloru, chiama mai totudeuna la pertractarile loru, pre preotii nostrii din comunele respective, ca preotii se represinte si se apere interesele bisericeii si ale scolei nostre, dintre cari unii prelanga tóta bunavointi'a loru nu sciu se le apere cum se cade, ér altii nu indraznescu se le apere cu tota seriozitatea, une-ori pentru ca se nu se strice cu domnulu de pamentu, ér alte ori pentru ca se nu se strice cu poporenii loru.

Nu voimu a atinge aici intrebarea: incátu póte fi preotulu ca usufructuariu vremelnicu alu pamenturiloru parochiale, aperatoru séu reprezentante alu acestoru pamenturi, cum si alu celoru bisericesci si scolare, ci voimu numai a constatá cà in cele mai multe casuri preotii nu sunt in stare a representá, si a aperá cuviintiosu interesele bisericeiloru si ale scóleloru nóstre, la segregari si comasatiuni, si asia dar este detorinti'a nóstra a ingrigí ca interesele bisericeiloru si a le scoleloru nóstre se fie cátu de bine aperate prin barbati demni si de specialitate.

Deci pentru ca in asemenea cause, sarcin'a reprezentarii se nu remana numai asupra preotiloru, ci se-si aiba si consistoriulu reprezentantele seu; aflamu de bine a dispune: ca atátu prea onoratii protopresbiteri, cátu si onorat'a preotime parochiala se fia cu deosebita atentiune asupra segregariloru, si comasatiuniloru, si indata ce voru observá, cà in cutare comuna se lucra pentru segregarea urbariala, ori pen-

tru comasatiune se faca aici aratare, pentru ca in contielegere cu consistoriele n6stre, se putemu inca de timpuriu incredinti6 vreamui barbatu demnu si preobatu, reprezentarea si aperarea intereselor bisericalor si sc6lelor n6stre.

Aradu, 20 martie 1878.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Instructiunea intuitiva.

IV.

In cele de mai inainte avuremu ocasiune se vedemu tiesetur'a instructiunei intuitive la geometria si geografia, asemenea si fruptele ce le potemu culege, daca vomu procede sistematice.

Cu aceste cutez6mu a sper6, c6 celu interesatu va fi ajunsu pana se-si faca idee chiara despre intuitiune si se vedea, c6 intuitiunea inzestr6za cu ochi spirituali pre fia care elevu, ori altmentrea vorbindu, se sustiena din convingere principiulu celebrulu filosofu Herbart, c6 in omu nu esiste nemicu innascutu. Talentulu si c6te alte atribute psihologice i-se mai atribuescu omului, aceste se desvolta in fia carele, conformu et6tii sale, dac6 educatiunea se va fi intemplantu dupa t6te cerintiele pedagogiei moderne. Nu esista prunci in cari se nu poti intipari imaginea cutarui obiectu, dac6 vei observ6 cu acuratetia instructiunea intuitiva; de aici apoi ni-se obtrude afirmatiunea, c6 nu esista obiectu, pe carele se nu-lu poti face visibilu ochiulu internu, asia d6ra nu esista nici unu ramu alu sciintiei, pe care se nu-lu poti propune intuitivu, inependu dela geometria pana la religiune. Intuitiunea deci se impartiesce in at6te p6rti, c6te cuprinde si materialulu propunetivu; deosebirea e numai, c6 in unele p6rti e mai usioru, intu altele mai greu metodulu, de care trebuie se te servesci. E f6rte usioru a face pre elevi se intiel6ga, ce e valea, siesulu muntele, si de aici intr6ga faci'a pamentulu, pe cumu si referintiele reciproce ale acestor'a. Nu costeza greutate a face pre elevi se prec6pa ce e cifr'a ce e numerulu si cumu avemu se-i aplic6mu pe acesti'a la probleme din vi6ti'a practica, de 6ra-ce totulu se bas6za numai pe unu contractu intre magistru si elevi, in carele inse cela va trebui se propuna conditiunile, pre care cesti'a le intielegu, deci le si primescu cu placere distinsa. Venindu la fisica, ce greutate are se intimpine magistru, dac6 impregiurulu se greu se intempla pre tota minut'a fenomene interesante. Prunculu scie, c6 punendu ap'a la focu, 6l'a asuda mai ant6iu apoi fierbe; s6u lasandu ori ce corpu din mana cade spre pamentu; s6u apoi trecundu lumin'a prin ferestra, o parte trece printrens'a, 6r alt'a se reflect6za, si c6te t6te de aceste pre care elevulu le precepe nemedilocitu si totu odata stirnescu intrensulu curiositate dupa caus'a pentru-ce se intempla asia si nu altmentrea. Dibaci'a magistru p6te lucr6 aici cu at6ta intuitiune si sperantia la succesu, ca si la obiectele de mai susu; inarm6za pre elevi cu ochi de vulture si-i face se intiel6ga adeverat'a chiamare a omului pre pamentu, ma! li-inaltia inimile susu la Dumnedidu si i inv6tia se fia crestini adevirati.

Aici observ6mu, c6 istori'a naturala ni-face imput6ri, pentru-ce nu ni-amu adusu aminte de dens'a mai curendu, c6ci si dens'a face servitie mari intuitiunei. Pruncii sciu, c6 parintii lor si-indeplinescu lucrurile cu boi, cai, vaci, etc.; sciu c6 mum'a li-face vestminte din lan'a oilor si i-nutresce cu ouale gainelor etc.; sciu apoi c6 pana se face din gr6u, secara, ordiu, c6 legumele crescu prin gradina si merele, perele, prunele... 6rasi pre pomii respectivi.

Magistru nu are se faca altu-cev'a, de c6tu se-li aduca aminte elevilor de t6te aceste, se puna intreb6ri acomodate cu privire la referintiele acelor viet6ti spre olalta si facia de 6meni, si istori'a naturala se desvolta, s6u mai bine disu o desvolta insisi elevii.

Multi afirma c6 instructiunea istoriei nu p6te fi intuitiva. Unu singuru exemplu ajunge, ca se-i restorn6mu: Pruncii se despartiescu ser'a si se ducu fia care pre la ale lor. Demineti'a candu se intalnescu, Ioanu spune lui Georgie, c6 tatalu seu i-a datu doue mere, pentru-c6 ieri s'a portatu bine. Georgie spune lui Ioanu inse, c6 elu a capetatu nuci, pentru-c6 inainte de a cin6 a disu tatalu nostru fora ca se-lu fi indemnatu mama sa. Ore spusese aceste ce suntu? Au nu intuitiunea joca ici rola? Ilustratiunea se p6te face si mai chiaru, cu exemple multe. Magistru scie pre bine unde tientimu; asia d6ra, voindu se-si faca instructiunea istoriei intuitiva, suntemu siguri c6 nu va incepe se li-spuna elevilor, c6 odiniora a fostu unu imperatu mare si tare cu numele Traianu si acest'a a adusu prin locurile aceste pre strabunii nostri, ci la fia care casu istoricu interesantu (c6-ci numai de aceste se trat6za pre treptele elementarie) va premerge cu unu casu analogu, care elevii lu-potu cuprinde, spre exemplu: vedeti voi prunciloru colo afora de satu nisce case, acolo sciti c6 locuesce unchiulu teu Ioane, apoi langa densulu matusi'a ta Alesandre etc! 6ta acesti'a s'au mutat acolo de demultu, c6-ci la voi a casa a fostu prea pucinu locu pentru ca se-si faca si ei locuintie, etc. etc. Numai dupa exemple d'estea va nar6 magistru casurile istorice respective, si siguramente pote sper6 la succesu imbucuratori.

Limb'a materna inca se p6te propune in modu intuitivu. Desvoltarea metodei se face si aici analogu cu cea dela istoria. Magistru incepe a las6 pre elevi se-i spuna, mai multe nume: tata, mama, frate, sora, casa, m6sa, pomu, apa, ghiacia, etc., apoi conume s6u atribute: bunu reu, dulce, amar, acru, frumosu, uritu, caldu, rece etc. etc. pre t6te aceste le sistemis6za apoi conformu datinei usuate si elevii nu voru manifest6 displacere facia de denselu. Preceperea li-se desvolta de minune si insisi te silescu 6resicum se inaintezi, ca se ajunga si densii in pusetiunea, se pota deosebi t6te cu desteritatea magistru.

Elevii si-aducu a minte aici, c6 de un6-di au veditu in satu nisce straini, cari nu vorbiau ca densii. Magistru folosesce ocasiunea si spune elevilor, c6 pre pamentu sunt 6meni, cari vorbescu altmentrea; dac6 veti ajunge candu-va se vindeti ori se cumperati cev'a dela 6meni de acei'a, 6re nu va fi bine se sciti a ve intielege cu densii, ca se nu ve insiele! Prin ac6st'a stirnesce intrensii dorinti'a, se invetie si alte limbi, dar instructiunea elementara nu se p6te estinde asia departe, din cauza c6 numai anevoia s6u nici de c6tu nu p6te fi intuitiva.

Chiar si religiunea, doctrin'a despre referintiele omului facia de Dumnedieu inca se p6te tract6 in modu intuitivu. Aici ne simtimu datori se facemu distinctiune intre conceptele Ddieu si natura, de 6ra-ce facuremu esperinti'a, c6 cei mai multi le confunda, se nu dicem, c6 le schimba reciprocu, de unde s'a ivitu si afirmatiunea aceea neintemeiata, c6 sciintiele naturei contrastau preceptelor religiunei.

Nu ni-aducemu a minte se fimu cetitu undeva, c6 ver unu naturalistu ratiunалу ar fi combatutu preceptele sanetose ale religiunei. Newton celu neintrecutu, de c6te ori 6r6 vorba in societatea sa de religiune, totu de-un'a manifest6 pietate si reverintia. Galilei — preotulu nu se abate dela adeveturile relegiunei, dar nici nu se depart6za dela adeveturile naturei. Kepler persecutatu de iesuiti remane credintiosu relegiunei, si totu odata scrut6za fora obos6la campiele ceresci. Insisi profetii si mantuatoriulu recunoscura adeveturile naturei, ceea ce se vede din c6rtile testamen-

talui vechiu si nou. Dar confusiunea a provenitu din espliacarea falsa a aceluor scrieri.

Scimu, cã tôte corpurile suferu schimbãri, adeca suntu supuse la fenomene; tôte aceste se intempla dupa anumite legi nestramutavere, pre ale cãroru basa naturalistii o numescu potere. Complessulu tuturoru legiloru acestor'a lumnescu éra si naturalistii „natura“. Preste hypotes'a originii poteriloru inca nu i-a succésu nici unui naturalistu se se inaltie, dar cei ratiionali nici nu fortiéza acést'a, avendu multumirea se se desfateze intru constatarea adeverului, cã fenomenulu cutare trebuie se se intemple asia, si nu altmentrea. Care este inse isvorulu poteriloru aceluor'a si de unde atãta armonia intre ele? acést'a intrebare va remané in veci enigma neintielésa de fiinti'a marginita, deci neperfecta. Aici inse vine religiunea si ni-spune, cã isvorulu tuturoru poteriloru este „Dumnedieu“ celu necuprinsu si vecinicu, fiinti'a atotu-potentã si prea-intielépta, din carele purcede tóta faptur'a, si in care se va rentórce, dupa cumu ni-documentéza marele Newton prin admirabil'a sa lege „despre gravitateã universalã“, si dupa cumu insine marturisimu prin simbolulu credintiei, candu dicemu: „asteptu inviereã mortiloru si viéti'a vecinica, ce va se fia“.

Religiunea cea adeverata lupta pentru adeveru, sciintiele naturali asemenea; deosebirea e numai acolo cã ceea trece preste mintea omenésca intru manifestarea argumentelor sale, avendu de basa credintii'a pre candu cést'a remane pre langa argumentele, despre care si-póte dá ratiuciniu.

Marginindu-ne de o cam data pre langa observatiunile aceste si revenindu la propunerea relegiunei, magistrulu va trebui se proceda cam astu-feliu: Vedeti prunciloru, cã tatãlu si mam'a vóstra vi dau pane si imbracaminte, pre cumu si tôte cele necesarie; dar ei de unde le castiga pre aceste? Respunsulu lu-afia ori cine. Asia e cã daca ve portati bine, capetati tôte cele necesarie? Dar candu nu asculti tu Gregorie pre tatãlu ori pre mama ta, ce ti-se intempla? Pruncii éra si voru dá respunsulu acomodat. Vedeti dara, daca tatãlu si mam'a vóstra se voru portã reu cu vecinii, si nu voru face bine deapropelul loru, campiele loru nu voru produce fructe, ce se poteti capetã cele necesarie, din cauza cã Celu ce tramite pre pamentu lumina, caldura si ploie, Acel'a se supera pre densii pentru faptele loru si-i pedepsesce. Dumnedieu celu atotu puternicu intorce faci'a sa dela densii, etc. etc. — Aici éra si se vede unu feliu de intuitiune, cu ajutoriulu cãrei'a instructiunea devine fórte interesanta si atragutoria pentru prunci; intensii se desvolta simtieminte morali si nisuinti'a dupa fapte de acele, care si loru inca li-aru procurã bucuria facundu-le altii facia de ei.

Se constatãmu dara, cã intuitiunea pentru instructiune forméza chiaru partea aceea, care o ocupa ossigenulu in viéti'a omului. Subtrage omului ossigenulu i-ai stinsu viéti'a; subtrage instructiunei intuitiunea, si ai ucisu-o, reducundu intréga metod'a la imitatiuni de papagai.

Altmintrea esprimandu-ne: smulge din omu speranti'a in venitoriu, si densulu nu mai este omu; intipuesce-ti, cã toti ómenii se nascu fora de ochi; ce insemnatate póte avé farmeculu naturei? Chiaru astu-feliu ni-cugetãmu si noi instructiunea cea lipsita de intuitiune.

Voindu asia dara se nu ustenuimu indesiertu pre tere-nulu instructiunei, trebuie se ni-punemu la inima principiulu acest'a sublimu alu lui „Pestalozzi,“ cã orice instructiune trebuie se o basãmu pre intuitiune.

T. Ceontea.

Despre scóla in genere, si despre cea crestina ortodocsa in specie.

III.

(Continuare.)

Ceremoniile sunt numai semnele esteriore a-le credintiei, si „credintii'a fora fapte e mórta“ dice Apostolulu Jacobu; fapt'a buna in sa numai cuventulu viu o póte produce: „Credintii'a din audiu este, éra audiulu prin cuventulu lui Dumnedieu“. ¹⁾ Lips'a de cuventulu lui Dumnedieu se numescu in scriptura mai mare fometeã decãtu fometeã naturala. „Éta vinu dile dice Domnulu, si voi trimité fometeã pre pamentu, inse nu fómete de pane, nici seceta de apa, ci fómete de audí cuventulu lui Dumnedieu.“ ²⁾ De acea santulu Pavelu poruncesce lui *Timothéu* „binevestesce cuvintulu, starueste in timpu si fora de timpu, mustra, cértã, indémna cu tóta indelunga abdarea si cu invetiatur'a“ ³⁾; si lui *Titu*, ca numai pe aceia se-ii aléga de preoti „cari se tienu de cuventulu celu credintiosu a invetiaturei cei sanatóse“. Despre sine inca dice Apostolulu Pavelu cã: „este pusu de binevestitoriu, si apostolu si invetiatoriu Paganiloru“ ⁴⁾ si cã „nu este trimisu se boteze, ci se binevestésca Evangelia“ ⁵⁾ si totu aici „cã vai de elu de nu va binevesti“ ⁶⁾ Ér renumitul scriitoriu resaritenu *Ilie Meniate* dice cã „nu are corpulu atãta necesitate de pane, cãtu are sufletulu de cuventulu lui Dumnedieu“.

Si cu adeveratu, prin cuventulu celu viu au cuceritu Isusu Christosu si Apostolii tabar'a cea mare a paganitatei, dupa cuventu se numesce santulu Apostolu *Pavelu* trimbitti'a si tunulu lui Dumnedieu; si intru adeveru candu-si aduce omulu aminte de paganitatea cea mare ce éra in *Athens* incãtu si necunoscutulu Dumnedieu i aradicasa altariu, si cum santulu Pavelu prin cuventulu viu ii-a adusu la cuno-scintii'a acestui necunoscutu Dumnedieu, pre care elu l'a predicatu a fi Domnulu nostru Isusu Christosu, atunci nu putemu indestulu a nu pretiui si admirã cuventulu lui Dumnedieu celu viu! In puterea cuventului viu s'au numitu Apostolii, si se numescu preotii, urmatorii loru pana astadi „lumin'a lumei“ si „sarea pamentului“. In puterea cuventului viu s'au numitu *Ioanu*, patriarchulu Constantinoplei „Gura de aur“; *Grigorie Nasianzenulu* „theologu, s'au cuventatoriu de de Dumnedieu; „*Vasilie celu mare*“ retorulu si dascalulu bisericei“ pe care paganii lu-tieneau de Dumnedieu „*Aut Deus, aut Basilus; Athanasiu* celu mare din *Alesandria* aparatoriulu credintiei, si alti santi-parinti, de *doctorii si confesorii bisericei*.

Apostolii si santii parinti, pentru a invetiã tôte limbele in toti timpii si loculu prin cuventulu viu, au fundatu mai multe scoli, dintre cari cele mai celebre au fostu cea din *Alesandria*, intemeiata de Evangelistulu Marcu, care apoi la 760 au fostu nimicita, dinpreuna cu bibliotec'a cea renumita, ce constã din mai multe sute de mii de esemplare, de *Califa Saraceniloru Omar* pe langa urmatórea sentintia: „Aceste carti séu sunt de unu cuprinsu cu *Coranulu*, séu sunt contrarie; in casulu primu sunt superflue; in alu doile periculóse, deci trebuie se se ardia“, ce a si urmatu! Scóla din *Antiochia* in *Siria*, au escapse crestinii, dupa uciderea primulu mucenicu si Archidiaconu *Stefanu*, si fundasera scoli, care in seclulu alu patrãle erau fórte vestite. Din scolile din *Antiochia* au esitu cei mai vestiti si invetiati barbati precum *Theodoru* Episcopulu *Eracliei*, Episcopulu *Eusebiu*, renumitul istoriografu bisericescu, *Cirilulu* Episcopulu *Ierusalimului*, *Efremu* diaconulu, *Diodoru* Episcopulu *Tarsului*, si alti multi parinti. Din scóla din *Athens* au esitu cei trei Ierarchii mari ai resaritului si dascalii ai

¹⁾ Rom. 10. 17. ²⁾ Amos 8. 11. ³⁾ II. cap. 4. 2. ⁴⁾ Cap. 1. 9. ⁵⁾ II. Timoth. cap. 1. 11. ⁶⁾ I. cor. 1. 17. ⁷⁾ cap. 9. 16.

lumei, Ioanu Gura de auru Grigorie Theologulu si Vasilie celu mare. Si in urma scol'a din Constantinopolea, unde au fostu centrulu si emporiulu sciintieloru si artiloru frumóse, unde toti, din tote partile, dela miadianopte si miadiedi, dela resaritu si apusu alergau pentru procurarea sciintieloru; din scol'a din Constantinopolea au esitu mai multi parinti apuseni, precum au fostu santulu Ieronimu, care au invetiatiu theologi'a in Constantinopolu dela renumitul theologu Gregorie Nasianzenulu, laudandu-se adeseori, cà a fostu invetiachelulu acestui theologu mare. Lui Ieronimu i mai placé se petréca la resaritu in Grecia decâtu la Rom'a; pentru acea cartile sale le-a descrisu antaiu si limb'a greca si numai dupa aceea le a tradusu in latinesce; elu cunoscea mai bine resaritul decâtu apusulu, traia in mare amicétiá cu Epifanie, Episcopulu Ciprului, si cu Paulinu alu Antiochiei. Ieronimu a dusu dela resaritu, din Constantinopolea la Apusu in Roma, Orologiulu celu mare séu Ciaslovulu, care s'a numitu pe latinie *Breviarium*; in urma s'a santitu de preotu prin Paulinu, Episcopulu Antiochiei, dovéda cà Dalmati'a, unde s'a nascutu santulu Hieronimu a 350 pe acelu timpu n'a fostu supusa jurisdictiunei patriarchului séu Episcopului din Roma. „S. Hieronimus, transiens per mare, in Graeciam profectus est studendi gratia, et cum doctus et sapientibus conversetur hominibus multi ibidem existentes, illo tempore intellexit, quod Constantinopoli esset Gregorius Naziansenus patriarcha, qui ob magnam sapientiam theologus appellatus est, idcirco in illam civitatem profectus est, nihilominus discipulus voluit esse illius sanctae vitae et sapientis Episcopi, imo gloriatus est, quod a Gregorio Nazianseno didicerit theologiam. — Visitavit bonos amicos suos Epiphaneum Cipruensem Episcopum et Paulinum Episcopum Antiochenum. — Valde honoravit Graeciam iste sanctus doctor, siquidem libros suos in latinum vertit, quos graecae scripserat. — Officia in pulchrum ordinem redegit, dividens psalmos ad omnes haebdomadae dies et ordinans ut psalmi omnes in illo versuculi terminarentur „Gloria Patri, et Filio, et Spiritus sancto, (adea: marire tatalui si fiului si santului duhu). Ordinauit pariter Epistolas, et Evangelia per totum annum, una cum lectionibus et profetiis, quae in officio et Missa leguntur. — Ipse jam autem in Sacerdotem consecratus erat a Paulino Antiocheno Episcopo“ ¹⁾ Apoi santulu Ambrosie, Episcopulu Mediolanului, care se portá cu cea mai mare reverentia si supunere catra patriarsii Constantinopoliei, ca catra superiorii si invetiatorii sei, elu a introdusu si cele 8 tonuri, practicandu-le in biseric'a sa din Mediolanu, si mai pe urma in tóta Italia, dimpreuna cu mai multe Antifone, cantari si imnuri, numite „hymnologia sacra“. Ca aderinte mare alu resariteniloru, elu nu pazea postulu sambetei ca apusenii, ci mercuria si vinerea ca resaritenii „S. Ambrosius — multos hymnos, antiphonas, et responsoria composuit, quibus nunc etiam utitur universa Ecclesia Christiana. — Semel Constantinopoli existens, et vocatus a patriarcha, quatenus in choro in una sella sederet inter sacerdotes — omni die jejunavit, excepto sabbato et die Dominica“ ²⁾ „Cea ce scimu din seculii de antai ai crestinismului, este numai atáta cà santulu Ambrosie Episcopulu Milanului a imprumutatu dela Greci optu melodii cari pana astadi sunt cele mai frumóse, daca se canta cu modulitate loru primitiva“ ³⁾ Si Gregoriu celu mare Papa dela Roma numitu servulu serviloru Domnului „servus servorum Dei“ inea in Constantinopole a studiatu sciintiele, sub Benedictu I-iu si Pelagie alu II-lea Patriarsii Romei, unde a scrisu declaratiunea sa asupra cartiei lui Iobu. Acestu Gregoriu a adusu dela resaritu la apusu in Roma, dela Germanu patriarchulu Constantinopoliei liturgiile lui Ioanu, Vasilie si Grigorie patriarsii Constantinopoliei; dintre care cea din

urma alui Grigorie, numita inainta santita, se celebréza in biseric'a latina in Vinerea cea mare. Acestu Gregoriu mai departe ajungandu la scaunulu patriarchalu din Roma, si fiindu unu omu ambitiosu, ducandu disputa cu Ioanu postniculu séu Capadocianulu patriarchulu Constantinopoliei despre antaietatea patriarchala, ca se nu aiba nimica comunu si de o forma cu Constantinopolea, tóte liturgiile si ceremoniile, aduse de acolo prin santulu Ieronimu si de santulu Ambrosie si altii, le-a schimositu, si cele 8 tonuri le-au contrasu la 6 numindu-le „Cantus Gregorianus“ care le exprime urmatorele 6 versuri:

*Ut queant laeis
Re-sonare fibris
Mi-ra gestorum
Fa-muli tuoram
Solve polluti
La-bii reatum.*

Inse simfoni'a greca a trebuitu se o sustiena, càci numai la anulu 650 s'au introdusu orgonele la apusu, prin Vitalianu papa Romei „Permansit aliquot annis sanctus Gregorius Constantinopoli, et ibidem scripsit divinam illam declarationem super librum Jobb. — Resistit patriarchae Constantinopolitano, qui volebat obediens esse romanae Ecclesiae. — Ecclesiasticas res pulchrae ordinavit, et divinum cultum adauxit; fecit ordinationem quomodo oportet missam cantare, majores fecit coere monias, et in sali modo ordinavit sicut modo sunt“ ¹⁾ Roma autem Vitalianus pontifex organa aliaque musica instrumenta in templis ad sacrorum cultus adhibuit primus“ ²⁾

Din pe cine Dumnedieu ilu iubesce, pe acel'a ilu si céerta, dice scriptur'a; asia s'a intemplatu si cu noi popórele de credinti'a ortodoxa resariténa, cà dupa ce imperiulu celu puternicu a romaniloru resariteni a cadiatu, si cetatea cea renumita Constantinopolea, Meca crestiniloru ortodocsi a devenitu in man'a barbariloru de Turci la 1453, scolile crestine s'au nimicitu, si multi crestini ortodocsi séu constrinsi de forti'a brutala a parasí credinti'a strabuna trecura la mahomedanismu, séu cautara a sangerá si a-si perde capulu sub bard'a iataganului paganu. Cei pucini cáti au potutu, au scapatu in tierile vecine. Biseric'a, scolile si preotimea nóstra, erá fóte apasata, in feliurite moduri si sub diverse preteste. In aceste timpuri fatale, si de trista memorie pentru natiunile si bisericile ortodoxe resaritene, clerulu nostru in lips'a scoliloru, si sub tesculu censuriloru si tribunaleloru incuisionale-papale, neputandu-se liberu cultivá, au cadiatu din lumina la intunerecu.

Ast-feliu a decadiutu Clerulu nostru ortodocsu resariténu dela predicarea cuvintului viu, marginindu-se dupa aceea numai la observarea ceremoniiloru esterne.

(Va urmá).

Se deprindemu tinerimea scolara in gimnastica.

Adeverulu cà numai in corpu sanetosu e spiritu sanetosu lu-recunósce si accentuaza astadi tóta lumea. Chiamarea scóleloru poporale este de a formá membrii demni bisericei, si cetatieni bravi statului, apti de a se ajutorá nu numai pre sine ci si pre altii in tóte circumstarile vietiei. Gimnastic'a face corpulu tare, vertosu, capabilu de a servi ca organu folositoriu spiritului. Chiar pentru acést'a pedagogia moderna pretinde cu totu dreptulu, ca gimnastic'a — pre carea pana mai eri-alaltaeri nu puneá nime mai nice unu

¹⁾ Vita sanctorum Andreas Josephus Illyés in vita sancti Hieronimi pars IV. pag. 48. ²⁾ Vita sanctorum Andreas I. Illyes in vita st. Ambrosii pars. IV. pag. 22. et 23. ³⁾ Georgiu Baritia, disertatiune despre artile frumóse 19 Juliu 1862.

¹⁾ Vita sanctorum Andreas I. Illyes pars. IV-te pag. 13. si 18. ²⁾ Volat. libr. 22. et Horatii Tursellini epit. historiarum libr. VI. cap. II. 219.

pretiu — se se insire cu tóta rigorositatea între obiectele oblegatóre în scólele nóstre populare. Au nu vedemu noi cumu fugu copii dupa unu fluture, cumu vréu a emulá în saritulu presté grópe si paraie, aruncatulu de-aman'a în susu si în departare, diferitele loru jocuri, tranta s. a. si óre nu e o mare nebagare de séma dela noi a le privi tóte acestea fora a ne ocupá seriosu cu idei'a cà óre nu s'ar potea arangia' acestea ocupatiuni placute ale tenerimeii astufeliu, ca pre langa jocaria si distragerea loru se se póta esoperá si altu resultatu multu mai folositoriu? Nu negu cà suntu multi educatori buni si eserti, carii folosescu tóta ocaasiunea precumu si ocupatiunile placute adeca jocurile copiiloru spre scopulu unei educatiune buna corporala si spirituala. Dar suntu si de aceia cari pucinu se ingrivescu pentru conservarea sanetatei, si deschilinitu junimea nu numai a nóstra, ci si a celoralalte natiuni compatrióte. Se intrebamu numai de vr'unu medicu la asentare si ni va doré inim'a de respunsulu primitu, cà din anu in anu omenimea degenezá, fisicalmente. Si daca cei chiamati a impededá reulu, negliga a aratá modrulu prin care sanetatea se pote conservá, éra viéti'a a se lungi, ei nu merita numele de educatori.

Plumanele si muschii se intarescu prin miscare, éra desvoltarea óseloru se promovéza prin activitatea muschiloru. Apoi cine va negá cà corpulu sanetosu si tare e unu capitalu nepretiuuti si pentru sermanulu muncitoriu. Cu privire la educatiune, chiamarea scóleloru populare este de a cresce generatiune tare atátu corporalu càtu si spiritualmente. Afora de aceste, gimnastic'a mai nasce in tenerime si unu spiritu bunu. Prin esercitiile gimnastece, corpulu elevului devine musculosn si elasticu; spiritulu amatoriu de ordine si ascultoriu, éra inim'a curagiósa si vióe. Bas'a ordinei, punctualitatei, increderii in sine, a energiei, a bucuriei si vóiei bune, numai pe terenulu gimnastecei o potemu cascigá. Pre langa tóte aceste, patri'a inca pretinde dela noi ca se fimu càtu mai consecuenti cu privire la gimnastica in scólele nóstre. Statele europene au luat u o asia directiune in desvoltarea loru, încátu numai acelu statu se póte sustienea cu fala, care póte dispune in timpu de lipsa nnumai de armata stabila, dar si de unu poporu, carele in casu de lipsa se póta apucá arma pentru aperarea patriei in timpulu de nevoia. Pentru ajungerea acestui scopu inca se recere neconditionatu deprinderea tenerimeii in gimnastica.

Adeverulu acestor'a e atátu de claru, in càtu astadi nimenea nu se mai încerca a-lu disputá, inse realizarea lui in scólele nóstre dà de unu mare obstaculu, càci partea cea mai mare dintre colegii invetiatori mai cu séma betranii nu suntu capabili de a propune gimnastic'a, nu sciu. Apoi e fapta cunoscuta cà ceea ce omulu nu scie, nu póte nice impartasi' altuia. Acést'a nu e vin'a nimenui, de óre ce chiar in timpulu candu studiamu eu pedagogi'a in Naseudu in a. 186⁸/₉. nu se propunea gimnastic'a nice intr'o scóla. Numai mai tardiu paremi-se dela anulu 1872. încóci s'a introdusu ca studiu oblegatu pentru tóte instituttele culturale. Eu inse am ascultat u in anii 1874. si 1877. doua cursuri supletorie de gimnastica in Clusiu câte de 5 septamane unu cursu, in care timpu atátu teori'a, va se dica esplicarile càtu si prax'a m'au convinsu pre deplinu despre necesitatea si folosulu gimnastecei pentru tenerimea scolara, si de atunci eu o si propunu cu bunu succesu eleviloru pana si celoru micuti — încátu este dragu se privesci la ei cumu facu intorseturele, miscarile cu manele s. c. l.

Vediendu odata folosulu ce resulta din acestu studiu trebuie se recunóscemu si trebuinti'a lui de-a fi propusu in fia care scola. Inse cumu, daca nu toti invetiatori sunt capabili? Bine! Éta se apropia finea cursului scolasticu, adeca ferialu (vacatiunea) de 2 luni. In acestu timpu ar fi de doritu ca Ven. Consistorie de ambele confesiuni se binevoiesca de timpuriu a ordiná tienera de cursuri supletorie

in anumite locuri, la cari cursuri fia care invetiatoriu se fia deobligatu a luá parte. Mi se pare cà gr. orientalii au tiénutu astfelu de cursuri si in anii trecuti, numai noi gr. catholicii de am ajunge odata a le avé. In aceste cursuri apoi atátu gimnastic'a, càtu si alte obiecte mai cu séma metodelu s'ar potea propune, càci Dómne multi dintre colegii invetiatori propunu fora nice unu principiu rationalu, încátu omóra numai corpulu si tempesce spiritulu micutiloru concediuti grigei loru.

Elia Popu,

invet. norm. gr. cath.

Postulu din punctu de vedere higienicu.

Suntemu deprinsi cu aversiunea, ce o manifesta class'a inteligenta catra institutiunile disciplinei bisericesci in generalu si mai vertosu catra postu. Postulu, dicitu unii, este vatamatoriu sanetati si slabesce corpulu, pe candu analisele higienistiloru eruditi au constatat u cà prin postu, sangele se curatie nervii se intarescu si se reinoiescu fortiele omului.

Aci impartesimu dupre „Femeia Romana“ unu scurtu estrasu din studiulu Dlu De la Porte, referitoriu la insemnatatea higienica a postului.

„Inimicii postului sustien u, dice dlu De la Porte, cà legumele ar fi o mancare grea, si cà ar fi producendu in noi sucuri prea apatóse si acrimi de stomachu. Aparatorii postului basandu-se pe esperintia, punu inainte esemplele popóloru selbatice, a mariloru atleti, a hamaliloru din Constantinopulu, cari redicu celea mai mari greutati, — a caroru nutrimentu este numai de legume si de fructe, — de unde si vine proverbiulu: tare ca unu turcu. In adeveru nimicu nu e mai nutritivu, ca legumele. Vegetalele, precum panea, fasolele, bobulu, lintea, madierea, castanele, cartofii, orezulu, untulu de lemn u, dice Dlu Payen, dau mai multa fortia omului si producu mai multa substantia necesara vietii, de càtu carnea si unsóra de porcu. Celebrulu abate Frère spre a se aplicá fora intrerumpere studieloru sale literarie, nu se nutriá decátu din suculu carnuriloru si din acele alimente de lux, cari trecu de nutritive; candu muri, i gasi stomachulu pungitu, strinsu si scadiatu cu trei parti din volumulu seu normalu. Si cu tóte aceste elu abia traise jumetate din viéti'a ce o traiesce omulu de ordinaru.

„Nemic nu contribue a intarita' pasiunile omului, vatamatóre moralei de càtu unu nutrimentu prea abondatu, si prea confortabilu. Resultatu, pentru care nu vomu scí in destulu se multiamim bisericeii care prin intieptiunea dogmeloru sale, ne dà câteva septemane pe anu de postu, prin care putemu fora voi'a nóstra se inlocuimu vatamatórele substantie, cu curatiea sangelui prin legume. 1)

„Este fórte facilu a gasi o esplicatiune mai solida a acestei institutiuni. Postulu nu-e folositoriu numai Crestinismului. Elu esistá chiar la Evrei, si-lu gasimu in tóte religiunile Orientului. Apoi esperinti'a nostra ne-a facutu se constatamu cà intrebuintiarea legumeloru si mai cu séma a legumeloru verdi, càci ele desi contienu pucina materia nutritiva, dar in schimbu contienu alimente necesarii pefacerei organismului intru lungimea vietii: precum resina purgativa sarea, amaratiunea necesarie sangelui, in fine curatiea materieloru apasatóre produse de stagiunea iernei, si necesar a fi inlocuita de respiratiunea usiora si revivificatóre a primaveri.

„Primaver'a apoi este timpulu acel'a, stabilitu de natura, in care carnea veri carui animalu, este totu atátu de bolnava, stricata si grea, ca si a omului. Este timpulu productiunei genitale. Sangele este escitatu, fierbinte, carnea este tare, atiósa. Si adeseori mancata in acésta epoca de ferbere, póte

1) Vedi Andry tratatulu alimenteloru pasiului t. I.

produce morburi pentru acei cari o manca singura neinsocita cu elementulu liniscitoriu alu legumei. Pe candu apoi legumele fainose, zaharite ca de exemplu: cartofi, fasolele, guliile, morcovii verdi'a, lintea reinoscu lucratorului forti'a de a munci, asemenea stomachului mai delicatu, mai lenesiu prin neactivitatea omului, i dà o noua functiune amaratiunea salateloru, a anghinareloru, a sparanghelei, a tielenei cu foia verde si a celoralalte legume esite próspepe dintr'unu prospetu sucu alu pamentului.

D i v e r s e.

„**Dlu Dimitrie Selegianu** a facutu censur'a de advocatu in Budapesta. I dorimu succesu deplinu in nou'a cariera.

)(**In Bulgaria** s'au luat mesuri, ca prin moschee se nu se mai faca Vinerile rugatiunile obicinuite pentru califi, ci pentru autoritatile publice a le tiera.

)(**O publicatiune interesanta.** Dlu Dr. **Enrico Croce** intr'o corespondintia adresata „Romanului“ descriindu indignatiunea Italianiloru, fratii nostri cei mai mari, pentru pretensiunea Russiei d'a i-se retrocedá Basarabia, anuncia cá in curendu va dá la lumina o brosiura sub titlulu „La Romania dinanzi all' Europa“ scrisa in limbele italiana, francesca, angleza, nemtiésca, romanesca, in care va aperi si sustiené dreptulu Romaniei in contra Russiloru, cari voiescu se smulga Basarabia din corpulu Moldovei.

„**Unu poetu teneru de mare viitoriu.** O adeverata revolutiune a produsu dilele din urma in literatur'a nóstra nationala publicatiunea: „**Radu**“ poema de **Ronetti Roman**, asupra careia atrase antaia óra atentiunea publicului „Femeia Romana.“ Ér „Romania libera“ i consacrá foisor'a sa de mai multi numeri. Autorele articoloru din foisiora Dlu Bonifaciu Florescu in studiulu criticu, dice cá poema „Radu“ n'are sémenu in lieratur'a nóstra, si cá „Dlu Romanu promite prin acésta poema de a fi alu nostru Heine séu Musset. Dlu Romanu este unu adeveratu poetu filosofu este mai multu decátu unu autoru, este unu omu, si intrunesce frumseti'a imaginei si tari'a cugetarei, o espresiune colorata si totdeuna simpla, nici odata facandu abusu de acele afectatiuni, care ne supera la multi autori.“ Insemnamu aci cá Dlu Ronetti Romanu este unu june de 19 ani, si-au facutu studiale in Germania.

— **Fric'a lui Ignatief de literile latine.** Impartesiramu in nr. trecut, cá barbatii de statu ai Russiei afirma, cá noi Romanii nu suntemu de rass'a latina, ci Slavi. Unulu din propagatorii acestei idei fixe, firesce, este si generalulu Ignatief. Pe timpulu petrecerei sale ca agentu diplomaticu alu Romaniei la Constantinopolu, Dlu Dimitrie Sturza a avutu dese convorbiri cu gen. Ignatief, in cari acest'a totdeuna reimprospetá vederile diplomatiloru rusi in privinti'a originiului Romaniloru, si adaugea, cá prin urmare Russia trebue se-si estinda dominatiunea si asupra Romaniei, care este — dupa parerea loru — o tíera slava. Spre a-lu convinge, cá Romanii nu sunt si nu vor se fia slavi, intr'una din dile Dlu Sturza dede lui Ignatief o carte noua „Oratorulu“ compusu de episcopulu Melchisedec, si tiparitu chiar pe atunci cu litere latine. Candu Ignatief vediu acésta carte bisericésca romana, tiparita cu litere latine, incremeni de mirare si se simtí ca nimicitu in calculele sale. (Familia).

„**Pentru Alumneulu din Aradu** au mai incursu urmatoriele contribuiuri: 1. *Cu colect'a dlui Chirilescu* asesoru consist. si parochu in Chitighazu sum'a de 33 fl. si anume dela: contele Almásy Kálmán 5 fl. Andrassy Kálmán educatoriu, 3 fl., Székér Mihály oficiante dominalu 2 fl., Georgiu Chirilescu parochu 1 fl. 37 cr. i Arky Ákos instructoru 1 fl. Keresztszeghy Kálmán advocatu 1 fl., Divald Károly medicu 1 fl., Szabó Pál spanu dominalu 1 fl., Iuliu Chirilescu subjude reg. 1 fl., Nesinger Gyula negutiatoriu 1 fl.,

Toma Benchisiu dascalu 60 cr. Veduva Mari'a Serbutiu economa 1 fl., Mihaiu Ardeleanu parochu 1 fl. Iosifu Ardeleanu preotu 1 fl., E. N. Terentiu Pucea adj. not. 1 fl., Székér Károly ofic. domin. 50 cr. Dunka Lajos negutiatoriu 50 cr., Balaton János plebanu 40 cr. Toderu Tulcanu economu 20 cr., Vasilie Santou economu 20 cr. Nicolau Berbecariu economu 20 cr., Moise Santou economu 20 cr., Vasilie Balintu economu 10 cr. Georgiu Gulesiu economu 10 cr., éra dela locuitorii: Mihaiu Balasiu, Stefanu Balintu, Veduv'a Maria Olariu, Mitru Berbecariu, Vasiliu Balasiu, Mihaiu Munteanu, Ioanu Munteanu, Petru Bandula, Ved. Flórea Munteanu si Onuti Grosu s'a colectatu 3¼ mesuri de grâu, ce s'a vendutu cu 6 fl. 13 cr.; urmatorii au contribuitu cucuruzu: Vasiliu Santou, Onuti Munteanu, Mari'a Munteanu, Ioanu Santou, Onuti Selegianu si ved. Ilén'a Epure, de totu 2 mesuri cari s'au vendutu cu 2 fl. 50.; sum'a acestei colecte face **33 fl. v. a. 2. Cu colect'a dlui invet. din Socodoru Simeonu Paguba** 12 fl. 50 cr.; si a nume dela: Gavrilu Lazaru 1 fl., Stefanu Tulcanu 1 fl. Simeonu Paguba 1 fl., Gavrilu Tiaposiu 50 cr., Demetriu Nadabanu 1 fl. Kohn Salamon 1 fl., Moise Zászló 50 cr., Iosifu Ivanu 1 fl., Petru Chirila 1 fl. Kálmán Mihály 25 cr., Telecsán Pál 50 cr., Petru Jura 25. cr. Constante Tomi 2 fl. dn'a An'a Tomi 50 cr., de totu **12 fl. 50 cr. 3. Cu colect'a dlui invetiatoriu Jacobu Musc'a din Comlosiu**, 11 fl. 80 cr. si a nume dela: Teodoru Pap 1 fl. Stefanu Ciorogariu 50 cr., Ioanu Fericeanu 50 cr., Nicolau Braitiu 50., Petrisioru Flóre 50 cr. Cigireanu Ilie 50 cr., Alessiu Popoviciu 5 fl., Teodor Miscoiu 20 cr., Vichentie Catana 15 cr., Novacu Stefanu epitropu 1 fl., Iosifu Balasiu 40 cr. Ioanu Bodie 15 cr., Jacobu Boariu 20 cr., Cuedanu Iosifu 20 cr., Ioanu Popoviciu 1 fl.; de totu **11 fl. 80 cr. 4. Cu colect'a dnei invetiatoresse Mari'a Codreanu din Curtisiu** sum'a de 7 fl. 80 cr. si a nume dela: Mladinu 50 cr., Budai 50 cr., Toader Ciupuliga 50 cr., Ioane Maris 20 cr. Ioanu Bochisiu 20 cr., Szokábs Gyica 20 cr., Flore Morariu 20 cr., Georgiu Rocsinu 50 cr., Petru Cinteanu 20 cr., Georgiu Radneanu 50 cr., Stefanu Ispravnicu 20 cr., Teodoru Negru 1 fl., Ioanu Ursu 1 fl., Iotia Haiducu 20 cr. Nicolau Morochiu 30 cr., Ioanu Haiducu 20 cr., Nicolau Mocutia 20 cr., Demetriu Ciupuliga 30 cr., Petru Hancu 30 cr., Ioane Mocutia 20 cr., Nicolau Mocuti'a 20 cr., Nicolau Ciupuliga 10 cr. Teodor Sclovanu 10 cr.; de totu **7 fl. 80 cr. 5. Cu colect'a dlui invetiatoriu din Simandu Ioanu Voluntiru** dela Massimilianu Leucutia paroch 50 cr., Paulu Giorgevicu parochu 50 cr., Ioanu Voluntiru invet. 50 cr. Paulu Stan'a invet. 50 cr., de totu 2 fl. 6. *Cu colect'a dlui invet. din Faz.-Varsiandu Dimitrie Teodoreanu* dela Ioanu Popoviciu preotu 1 fl., Dimitrie Teodoreanu 70 cr., Florea Bozganu 50 cr. Ioanu Marusteriu 50 cr., Stefanu Batrinu 1 fl., Georgiu Batrinu 1 fl., Ilie Bondisiu 30 cr., Simeonu Bozganu 1 fl.; soci'a sa Eva 50 cr., Petru Juganu 50 cr. Petru Batrinu Toderas 20 cr., Weidenfeld Bernard 20 cr. Alesandru Rotariu 30 cr., Georgiu Borodu 50 cr. Eibenschütz Ignát 20 cr. Florea Petrisioru 10 cr. Toader Borodu 50 cr., Nicolau Zaslo 10 cr., Nicolau Julia 10 cr.; de totu **9 fl.**

Notitie bibliografice.

Dictionariu unguurescu-romanescu (Magyar-román Szótár) intocmitu de G. Baritiu dupa alu academiei si alu lui Fogarassi, Brasiovu 1869., 8-vo. mare, tipariu meruntu, 648 pag. séu 41 cóle, legatu bine, pretiu 3 fl. 70 cr., legatu usioru 3 fl. 20 cr. se afla de vendiare atátu la Frank et Dresnandt in Brasiovu, piati'a pomeloru, cátu si la W. Krafft, la Iulius Speer in Sibiiu si la I. Stein in Clusiu.

Transilvani'a, Foi'a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, care ese in anulu 11-lea, de 2 ori pe lune, câte 1½ cóla, red. G. Baritiu, editoriu Comitétulu asociat. se prenumera de a dreptulu la

Comitetu in Sibiu. Pretiulu pe anulu intregu pentru membrii numai 2 fl., nemembrii 3 fl. v. a., in tierile din afara 10 franci.

Exemplarie brosiurate se mai afla pe 10 ani trecuti depuse la Comitetu câte 2 fl. v. a.

Accea cari sciu de es., că între alte materii s'au adunatu si se aduna neincetatu sute de documente si multe disertatiuni istorice critice in acestu organu alu asociatiunei năstre, nu voru lipsi a'si inavuti bibliotecele cu acésta colectiune, care costa unu pretiu asia bagatelul. Éta că in acésta epoca de cercare noua si infricosiata pentru popóra si anume pentru romani, adversarii érași alérga la drepturi istorice, éra se provóca la diplome, legi si si tractate vechi, cu care vor se omóre si se sugrume dreptulu naturei, dreptulu ratiunei, legile umanitatei si chiaru legile eterne ale moralei; éta că érași ni se néga originea, ni se disputa cu furia dreptulu la patri'a năstra milenaria, si — cine ar crede, déca nu ar vedea negru pe albu! in órele candu scriemu acestea, suntemu provocati si noi a trámite documente istorice si legi la publicisti si ómeni politici din Germani'a si Franci'a din care se se póta proba si cunosce seri'a seculiloru de candu locuimu in acestea tieri, cumu si conditiunile sociali si politice, in care s'au aflatu aici strabunii nostrii si in care ne aflamu noi insine, atátu dela 1848 câtu si dela dualismu incóce. Mai multu: cunoscutu este la multi unu planu órecare preparatu in ascunsu, de a se desfiintá órecare diecese gr. catolica si a se incorporá la alt'a romano-catolica. CREDU acei ómeni că se voru apará de disolutiune numai cu Breviarulu? Astadi, in acestea momente supreme, fara studiulu istoriei nostre proprie vomu remanea de rusinea Europei. (Observatoriulu).

* * *

Se afla sub tipariu si in curendu se va spedá onoratiiloru prenumeranti opulu: „Manualu asupra procedurii in cauzele mai menunte procesuali civile“ (Art. de lege XXII: 1874) scrisu pre sém'a poporului romanu, in specie pentru judecatoriile comunale.

Cu prim'a di a lunei lui Martie a intratu in viétia articolulu de lege XXII: 1877, prin carele cause mai menunte procesuali si apoi si unele cause de natura mai urgenta s'au indrumatu in parte la judecatoriile de pace, in parte la judecatoriile comunale.

Scopulu pre carele voesce alu ajunge nou'a lege este: ca aceste procese sè se finéscă mai iute si se coste mai pucinu.

Ca inse privatii sè se póta folosi de favorurile acestei legi, e de neincunjurata necesitate, s' o cunósca câtu de bine câtu fia-cine se póte fi si advocatu in caus'a sa propria.

Apoi fiindu că legea, din cauzele menunte procesuali (cauze bagatele) numai unele le indruméza la judii cunoscatu de legi, la judii de pace, éra altele le sustiene competentiei judecatoriiloru comunale, unde nu judeca cunoscatu de legi: este si pentru membrii judecatoriiloru comunale de neaparata trebuintia se-si castige cunoscinti'a teoretica si practica a legi.

In opulu de susu voescu a dá in man'a poporului romanu unu manualu, cu a cărui ajutoriu sè scie singuratecii, ér' in specia membrii judecatoriiloru comunale aplicá legea in praca. Spre ajungerea scopului, nu numai am explicatu legea, ci am intretiesutu in comentariu si dispusetiuni din alte legi si formularie de suplici, protococele si deosebite resolutiuni sel.

Pretiulu prenumeratiunei este: 80 cr. v. a. Prenumeratiunile se trametu francate la adres'a „Tipografi'a Römer & Kamner in Brasiovu.“ Dupa 10 esemplare se da unulu gratuitu.

Brasiovu in 31. Martiu 1878.

Iosifu Popu,
jude cerc. reg.

C o n c u r s e.

1—3.

Se escrie concursu pentru vacant'a parochie din comun'a **Straja**, protopresbiteratul Versetiului, cottulu Timisiului, cu terminu pana in **9 Apriliu, st. vechiu a. c.**

Emolumintele sunt: Una sesiune de pamentu, birulu si stol'a indatinata dela 204 de case.

Doritorii de a ocupá acésta parochie sunt avisati a-si tremite recursele adresate comitetului parochialu la reverendisimulu Domnu Ioanu Popoviciu protopresbiteru in Mercin'a per Varadia, totu deodata de a-se presentá poporului in vreo serbatóre séu domineca in biserica pentru de a-si aretá desteritatea in cantare, séu oratorie.

Straja in 19 Martiu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dnu protopresbiteru tract.

2—3.

In urm'a hotaririi V. Consistoriu dto 6. Febr. a. c. Nrul 68. B. se escrie concursu:

1. Pentru vacant'a parochie din **O. Gepisiu**, Comit. Bihoru, Protopopiatulu Oradii-mari. Emolumintele sunt: 6. jugere de pamentu, birulu 37. de cubule in grauntiu, stolele indatinate dela 160. de familii, cortelu liberu; alegerea va fi in $\frac{2}{14}$. **Aprilie a. c.**

2. **Ronto**. Emolumintele sunt: $\frac{1}{2}$ de sesiune pamentu aretoriu, birulu dela 72. de numere o mesura de grâu, stólele indatinate, cortelu liberu cu 3. chilii, alegerea va fi in $\frac{8}{20}$. **Aprilie a. c.**

3. **Apateulu Rom**. Emolumintele sunt: un'a sesiunne de pamentu aretoriu si cosaleu, birulu dela 120. de case, câte una vica de grâu, cortelu liberu si stolele indatinate; alegerea va fi in $\frac{9}{21}$. **Aprilie a. c.**

Doritorii de a recurge la vreuna din acestea parochii sunt avisati: asi trimitte recursurile sale la protopres. Oradii-mari **Simeonu Bica**, in Oradea-mare.

Datu in Oradea-mare in 13 Martie 1878.

Comitetetele parochiale.

In contielegere cu mine: **Simeonu Bica**, protopres. Oradii-mari.

3—3.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu din comun'a **Binisu**, protopresbiteratul Oravitiei comitatulu Carasiului, conformu decisiunei v. consistoriu alu Caransebesului se dechide concursu pana in **12 lunei lui aprilie a. c.** Cu acésta statiune sunt urmatoriele emoluminte impreunate.

1) Salariu anualu in bani gata 120. fl., 2) 100 fonti clisa, in bani 48 fl., 3) 50 fonti lumeneri 20 fl., 4) orgii lemne 70 fl., 5) 100 fonti sare 8 fl., 6) scripturistica 14 fl., 7) pentru conferentii 15 fl., la olalta 295 fl. 8) 20 meti de grâu, 9) 20 meti cucuruzu in natura séu dupa placu in relutumu dupa pretiulu tergului, cuartiru liberu cu 2 chilii pentru ivetiatoriulu, gradina de 800 st. □, si 2 jugere de pamentu aratoriu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimitte recursele lor, provediute cu documentele necesarie, si adresate catra comitetulu parochialu, D. Protopresbiteru Iacobu Popoviciu in Oravitia.

Sig. Binisu in 28. Fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In cointielegere cu D. Protopresbiteru tractualu.

2—3.

Pensiunandu-se invetiatoriului Teodoru Bercea dela scól'a romana gr. or. din *Giul'a germana*, comitatulu Bichisiului, se publica concursu pentru deplinirea definitiva a postulu invetiatorescu dela aceasi scola, cu terminu de alegere pe Duminec'a din **2 Aprilie a. c. st. v.**

Salariulu anualu: 100 fl. v. a. bani gata, 20 jugere pamentu aratoriu de clas'a prima, 2 jugere tielina tóte comasate, 20 fl. v. a. pentru lemne de incalditu pe séma invetiatoriului, 3 orgii lemne pe séma scolei, 8 fl. v. a. pentru conferintie, 6 fl. v. a. pentru scripturistica, 6. fl. v. a. pentru ultoirea pomiloru din scola de pomaria, dela fia caru imormentare mare 1 fl. dela mica 50 cr. unde va fi poftia tu, dela unu parastasu 1 fl. venitululu dela unu tasu a lor-4 serbatori mari de peste anu; cortelu liberu si gradine de legumi.

Dupa incetarea pensiunarii invetiatoriului Teodoru Bercea salariulu alesulu invetiatoriu se va mai mari cu 110 fl. v. a.

Ér candu alesulu invetiatoriu va aretá sporu bunu cu scolarii sei, incátu dintre aceia unii voru poté trece dela scól'a romanésca deadreptulu la scolele civile din locu, atunci, si panace ve traí invetiatoriu betranu — comun'a se obliga a i mari salariulu cu cei 110 fl. v. a. la anu.

Dela recurinti se recere atestatu de botezu, testimoniu despre depunerea esamenului de cualificatiune din sciintie pedagogice, testimoniu despre absolvarea a 4 clase gimnasiale séu reale, vorbirea si scrierea limbei romane, magiare si germane, si pona la diu'a alegerii in vreo dumineca se

2—3.

Pentru deplinirea parochiei vacante de clas'a a II-a din comun'a *Dieci*, protopresvit. Ienopoliei — Borosineu — in comitatulu Aradului, se escrie concursu, cu terminulu de alegere pe **23 Aprilie st. v. a. c.**

Emolumintele: una sessiune pamentu parte aratoriu, parte de pascutu, — birulu parochialu dela 200 numere de case, dela tota cas'a una mesura cucuruzu sfermatu, stolele indatinat, si doue intravilane pentru legumi.

Recurentii au se produca documentele prescise in regulamentul provisoriu, pentru parochiile de clas'a a II-a si anume testimoniu despre absolvirea celu putieniu aloru patru clase gimnasiale, séu testimoniu de preparandie, teologie si de cualificatiune, si atestatu de moralitate.

Recursele adresate comitetulu parochialu se voru trimite oficiulu ppresviteralu in Borosineu, care este si posta ultima celu multu pana la 20 aprilie st. v. — cele intrate dupa acestu terminu, precumu si cele neprovedite cu documintele mai susu inşirate, nu se vor luá in consideratiune.

NB. Alesulu dela diua alegerii sale, intrunu anu de dile, va dá jumătate din tóte venitele parochiale, veduvei preotese séu orfanulu remasu de raposatulu parochu.

Dieci, 10 Martie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresviter.

se prezenteze in biserica din locu pentru de a-si aretá destertitatea in cantare.

Recursurile adresate comitetulu parochialu, se se substerna dlui protopopu si inspectoru de scole **Petru Chirilescu** in Chitighaz (Kétegyháza)

Giul'a germana in 13 Martie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, **Petru Chirilescu**, protopresbiteru si inspectoru scolaru.

2—3.

Pentru postulu invetiatorescu dela scól'a confesionala gr. or. romana din *Lapusnicu*, inspectoratulu Secasiului se publica concursu pana in **9. Apriliu a. c. st. v.**

Emolumintele anuale: 80 fl. v. a. in bani gata, dela 75 numere câte 7 oche cucurudiu in bómbe si câte 3 oche grâu, 5 jugere de pamentu, din care 4½ aratoriu, si ½ jugeru livada de fenu; cuartiru cu gradina de legumi; 8 stanzeni de lemne, din care are a se incaldí si scól'a si 6 fl. v. a. scripturistica.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si trimite recursele loru adresate comitetulu parochialu, la Domnulu inspectoru scolaru **Procopiu Lelescu**, in Vizm'a p. u. Székás.

Lapusnicu, la 5. Martiu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Procopiu Lelescu**, inspectoru scol.

Fóia pentru toţi — cu ilustraţiuni.

Redactor **I. Al. Lăpădat.**

Editor **Visarion Roman.**

Apare in Sibiiu (Transilvania) in numeri de 1½ colă pe săptămână și in volumuri de 6 colé la câte 4 săptămâni. Pe an 75 colé in 52 numeri séu 13 volumuri. Tipar bun, hărtie fină, ilustraţiuni frumoşe.

Aduce articoli de sciință, ofere lectură delectătoare, pledază pentru adevăr, pentru bine și pentru frumos.

Prețul abonamentulu:

	pentru Austro-Ungaria	pentru România.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — bani.
Pe 6 luni	4 „ 40 „	11 „ — „
Pe 3 luni	2 „ 40 „	6 „ — „
Un volum	— „ 70 „	1 „ 70 „
Un număr	— „ 20 „	— „ 45 „

Abonamentele se fac la editorul **V. Roman** in Sibiiu, la tóte librăriile si la oficiile postale:

Numere si volume complete dela 1 Ianuaru 1878. pana astadi se mai capeta inca pentru noii abonati.